ACADEMIA ROMÂNĂ

SCOSAAR

Anexa nr.6

REZUMATUL TEZEI DE ABILITARE

Sociologia infrastructurilor algoritmice: încredere socială și aplicații în educație, sănătate și guvernanță publică

Domeniul de abilitare: Sociologie

Autor: Conf. univ. dr. Sebastian FITZEK

Teza de abilitare sintetizează realizările mele științifice, profesionale și academice obținute după conferirea titlului de doctor și prezintă programul prin care intenționez să îmi dezvolt cariera de cercetare și de conducere de doctorat în domeniul Sociologie. Spre deosebire de o teză de doctorat, care urmărește o singură problemă până la ultimele ei consecințe, lucrarea de față probează maturitatea și autonomia unui parcurs de cercetare coerent, desfășurat vreme de peste un deceniu la Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române, precum și capacitatea mea de a coordona cercetare independentă și de a forma o echipă.

Firul care leagă toate contribuțiile mele este studiul încrederii sociale și al legitimității instituționale. În tradiția sociologică pe care o revendic, încrederea reprezintă liantul care face cooperarea posibilă, iar eroziunea ei anunță crize de legitimitate. Întrebarea care revine în lucrările mele privește felul în care acest liant se reconfigurează atunci când instituțiile își mută funcționarea în mediul digital. Cele peste treizeci de studii publicate după doctorat se așază în patru direcții convergente.

Prima direcție, nucleul sociologic al operei mele, cuprinde cercetări despre statul bunăstării, capitalul social, economia socială și legitimitatea instituțională în societatea românească de după tranziție. A doua direcție, cea mai vizibilă pe plan internațional, examinează digitalizarea, inteligența artificială și societatea, atât în educație, cât și în sănătate, și culminează cu două contribuții originale. Prima este registrul Algorithmic Trust Ledger, un instrument de trasabilitate și contestabilitate întemeiat pe jurnalizare imutabilă și pe principiul auditului fără

expunere. A doua este cadrul Trust-by-Design, care instituie încrederea ca proprietate verificabilă a sistemelor de inteligență artificială, și nu doar ca efect psihologic. A treia direcție aplică perspectiva calității vieții asupra grupurilor vulnerabile, abordând îmbătrânirea, adicțiile, violența, migrația și sănătatea mintală. A patra direcție leagă nucleul sociologic de tehnologiile de guvernanță și de alfabetizarea în știința datelor și include monografiile mele de autor unic, între care volumul publicat la Springer Singapore în septembrie 2026 despre blockchain ca strat de audit în sănătatea europeană.

Rezultatele acestor cercetări converg spre o concluzie limpede. Acceptarea socială a infrastructurilor algoritmice nu se sprijină pe simpla dezvăluire tehnică, ci pe corectitudinea procedurală, pe explicabilitate și pe posibilitatea reală de a contesta o decizie. În educație, modelele lingvistice cresc satisfacția și încrederea studenților în propriile forțe, fără a produce însă diferențe robuste pe scorul obiectiv. În sănătate, agenții conversaționali ajută accesul la informație, dar cer marcarea limitelor competenței și rute clare de escaladare către profesionistul uman. În administrație, registrul propus operaționalizează trasabilitatea și dreptul efectiv de apel.

Secțiunea a doua a tezei prezintă programul meu de cercetare pentru intervalul 2025-2030, care include validarea experimentală a registrului într-un context administrativ real, extinderea studiilor comparative asupra inteligenței artificiale generative în instituțiile publice, analiza conformării la legislația europeană privind inteligența artificială și deschiderea către domenii noi, precum justiția digitală și energia. Programul este însoțit de un plan de coordonare doctorală și de construire a unei echipe, de o strategie de finanțare prin granturi competiționale și de un set de indicatori de succes. Îmi propun, prin acest program, să consolidez o școală de gândire în sociologia digitală la Academia Română și să formez o nouă generație de cercetători capabili să lucreze la interfața dintre științele sociale, politicile publice și tehnologie.

Cuvinte-cheie: încredere socială, capital social, legitimitate instituțională, infrastructuri algoritmice, inteligență artificială, guvernanță digitală, Trust-by-Design, Algorithmic Trust Ledger, calitatea vieții, sociologie digitală.